

Sefiras Haomer

Chametz after Pesach

Shiur# 368 | Apr 30th 2022

חכמת אדם שער השמחה הנהגת חברה קדישא והאבל

אמרו חז"ל (ויקרא רבה כ', י"ב) כשם שיום הכפורים מכפר כך מיתת צדיקים מכפרת ולזאת כתבתי כאן מה שהוא לדעתי לאמיתו בעזרת ה':

בפרשת אחרי יש לדקדק הרבה. א) דמשונה פרשה זו מכל הפרשיות שבתורה שכתוב תחילה באיזה יום ואחר כך מה שיקריבו כדאיתא בפרשת אמור (ויקרא כ"ג, ה') ובפרשת פנחס (במדבר כ"ח, ט"ז) בארבעה עשר לחודש תקריבו וכן כולם וכאן כתוב תחילה כל סדר העבודה ובסוף כתוב בחודש השביעי ואיפכא הוי ליה לכתוב בחודש השביעי וגו'. ב) כיון דסיים וכיפר הכהן אשר ימשח וגו' ממילא ידעינן שהוא דוקא בכהן גדול ואם כן למה תני וכפל כמה פעמים אהרן אהרן וכך הוה ליה לכתוב וידבר וגו' ויאמר וגו' על הכפרת, בחודש השביעי וגו' וכפר הכהן וגו' עד בגדי הקודש ואחר כן בזאת יבוא וגו' וכל הפרשה. ג) הא דפליגי בגמרא (יומא דף ג' א) רבי ורבי אלעזר ב"ר שמעון חד אמר איל האמור כאן הוא האמור במוספין בפנחס ואם כן קשה למה כפל התורה לכתוב כאן האיל יותר משאר המוספין דלא הזכירו כאן. ד) בפסוק (ויקרא ט"ז, כ"ט) והיתה לכם לחוקת עולם ואחר כך כתיב (שם, ל"ד) עוד הפעם והיתה זאת לכם לחוקת וגו' ולמה כפל הפסוק שתי פעמים. ה) בפסוק ראשון לא נאמר והיתה זאת לכם ובפסוק שני כתיב זאת לכם. ו) מה שכתב ויעש כאשר צוה ה' פירש רש"י כשהגיע יום הכפורים עשה וקשה מאי רבותא שקיים מצוות ה'. ונראה לי על פי מה ששמעתי בשם מחותני הגאון החסיד מהר"א שדקדק מה שאמרו בגמרא (יומא דף ל"ב א) הביאו רש"י על פסוק ובא אהרן ופירש רש"י כל הפרשה נאמרה על הסדר חוץ מפסוק זה עיין שם ברש"י וקשה וכי לא יכולה התורה לסדר הפסוקים כמו שסידרם רש"י. ורמב"ן דחק בזה ותירץ הוא ז"ל על פי מדרש רבה בפרשה זו פרשה כ"א א"ר יודן בר סימון צער גדול וכו' ואל יבוא בכל עת יש עת ל"ב שנים ויש עת לשבעים שנים וכו' אמר לו הקדוש ברוך הוא לא עת לשנה ולא ל"ב שנים וכו' אלא בכל שעה שהוא רוצה ליכנס יכנס רק שיכנס בסדר הזה עד כאן, נשמע מזה שדוקא שאר כהנים גדולים אסורים ליכנס לקודש קדשים אלא ביום הכפורים אבל אהרן היה מותר ליכנס בכל שעה ושעה רק שיכנס בסדר העבודה שנאמר בפרשה זו ולפי זה התורה דקדקה בסדר שהרי הטעם שאמרו בגמרא דקרא דובא אהרן הוא שלא כסדר דגמירי דחמש טבילות ועשר קידושין לכהן גדול ביום הכפורים ואי כסדר הכתוב לא משכחת אלא ג' (עיין ברש"י) וזה דוקא ביום הכפורים היה הלכה למשה מסיני דצריך ה' טבילות אבל כשירצה אהרן

לעבוד בשאר ימות השנה לא גמירי הלכתא ואם כן באמת אינו אלא שלוש ועובד כסדר האמור בפרשה ואם כן הפסוק ובא אהרן נכתב כסדר משום אהרן בשאר ימות השנה עד כאן דברי הגאון ותורת אמת היתה בפיהו ושפתים ישק והנה מדרש הזה נעלם מבעל ידי משה סוף פרשת תצוה דאיתא שם כך אהרן היה נכנס בכל שעה לבית קדשי קדשים וכתב שהוא טעות סופר וצריך לומר בכל יום הכפורים וזה אינו דבאמת אהרן היה לו רשות ליכנס בכל שעה ולפי זה בפרשת תצוה דכתיב (שמות ל', י') וכיפר אהרן אחת בשנה צריך לומר דרצה לומר אחת בשנה מחויב לכפר. ולפי זה מתורץ קושיא ראשונה ושניה דלכן לא התחיל בחודש השביעי שהרי פרשה זו נאמרה לאהרן והוא מותר ליכנס בכל שעה וגם קושיא שלישית דלכך כתב כאן האיל משום אהרן בשאר ימות השנה דאז אין מקריב מוספין אלא דוקא ביום הכפורים מכל מקום צריך להקריב האיל. וגם קושיא רביעית וחמישית דלכן לא נכתב והיה זאת לכם דמשמע דקאי אלמעלה ובאמת מכאן מתחיל פרשה אחרת דעד כאן היה מדבר באהרן בכל יום וכאן מתחיל ענין אחר דבחודש השביעי תענו ואז וכיפר הכהן וגו' ואחר כך סיים והיתה זאת לכם רצה לומר כל סדר העבודה הנאמר למעלה לחוקת עולם ומה שכתב שבת שבתון וגו' לחוקת עולם עוד הפעם נראה לי מדקרי ליה שבת הוה אמינא דועניתם רצה לומר בשאר עניינים חוץ מאכילה שהרי נקרא שבת ולכן כתב שבת וגו' ואפילו הכי ועניתם רצה לומר אפילו מאכילה ובזה מיושב מה שכתוב בסוף הפרשה ויעש אהרן שכתב רש"י להודיע זריזותו שעשה כן ביום הכפורים וקשה דאין זה זריזות ולפי זה אתי שפיר דכוונת הכתוב דתיכף כשאמר לו משה עשה כן באותו יום או למחר (ועל פי זה יש לתרץ קושיית המשנה למלך פרק ז' מהלכות כלי מקדש על מה שכתב הבית יוסף באורח חיים סימן קל"ג דאין מצוה במעלה עשן בכל השנה רק ביום הכפורים שהרי ביומא דף נ"ג עמוד א' אמרינן להדיא אין לי אלא ביום הכפורים בשאר ימות השנה מנין תלמוד לומר וכסה ענן הקטורת ועיין שם שדחק מאד ולפי הנזכר לעיל לא קשה מידי דרצה לומר כשנכנס אהרן בשאר ימות השנה חוץ מיום הכפורים):

רש"י מסכת יומא דף ב עמוד ב

ואימא צוה צוה דיוה"כ דכתיב ויעש כו'. הן לפי המבואר בש"ר ס"פ ל"ח ובויק"ר פכ"א דאהרן ה"ל רשות ליכנס בכל שעה שירצה בסדר הזה ולפ"ז יל"פ הכתוב דיעש כו' לא כפרש"י כשהגיע יוה"כ אלא תיכף כשא"ל משה הפרשה וכן שמעתי בשם הגר"א ז"ל. י"ל דכוונת הגמרא דנילף מצוה דאהרן היה טעון ג"כ פרישה בכל עת שהיה רוצה להכנס ולכפר אתא ליוה"כ ומתורץ קושיית התוס'. והא דקאמר הש"ס צוה דיוה"כ ל"ד אלא ר"ל דכתיב גבי יוה"כ והא דקאמר לקמן (ד) וכו"ת יוה"כ קמא הוא דבעי פרישה כו' דלפ"ז הל"ל יומא קמא. י"ל דלא על אהרן לבד קאמר אלא על כל כה"ג:

משך חכמה פרשת אחרי מות פרק טז פסוק ג

בזאת יבא אהרן (אל הקודש). במדרש (ויקרא רבה כא, ז). אמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לא כשם שאתה סבור, (לא עת לשעה ולא עת ליום ולא עת לשנה ולא עת ליי"ב שנה ולא עת לשבעים שנה ולא עת לעולם), אלא

בכל שעה שהוא רוצה להיכנס יכנס, רק שיכנס בסדר הזה (עכ"ל המדרש). הנה בספר גביע הכסף הובא בשם הגר"א דפירושו פשוט, דאהרן היה יכול ליכנס תמיד בסדר הזה, רק שבניו לא היו רשאים רק ביום הכיפורים. ונתגלה לנו טעמו על פי מה שכתב הספורנו בסוף אמור, הא שכתוב בקטורת ובהטבה "אהרן", משום שבאותן ארבעים שנה היה הענן שורה על המשכן יומם ולילה, וכמו שכתוב (שמות מ, לח) "כי ענן ה' על המשכן יומם (ואש תהיה לילה בו)". ולכן בעבודות שבהיכל ששם היה ענן ה', היה דינו אותן ארבעים שנה כמו ביום הכיפורים, שכתוב בו "כי בענן אראה על הכפורת", ודברי פי חכם חן. ולכן כל אותן ארבעים שנה היה לו רשות להיכנס בסדר הזה כמו כהן גדול ביום הכיפורים. ולכן כתוב בסוף הפרשה (פסוק לד) "והיתה זאת לכם לחוקת עולם וכו' אחת בשנה וכו'" - שלדורות הוא רק ביום הכיפורים, שאז ישראל כמלאכי השרת וראויים לכפרה זו ולשכינת הכבוד על הכפרת בענן. ואם כן אף אליעזר, אחרי מותו, היה לו רשות כן, ודו"ק.

זוהר כרך ג (ויקרא) פרשת אחרי מות דף נט עמוד א

תאנא האי דכתיב (שם לד) וירד יי' בענן, בענן אראה על הכפרת.

תלמוד בבלי מסכת תענית דף לא עמוד א

אמר רבי אלעזר: עתיד הקדוש ברוך הוא לעשות מחול לצדיקים, והוא יושב ביניהם בגן עדן, וכל אחד ואחד מראה באצבעו, שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלהינו זה קוינו לו ויושיענו זה ה' קוינו לו נגילה ונשמחה בישועתו.

תלמוד בבלי מסכת מנחות דף כט עמוד ב

חזר לאחוריו, ראה ששוקלין בשרו במקולין, אמר לפניו: רבש"ע, זו תורה וזו שכרה? א"ל: שתוק, כך עלה במחשבה לפני.

Selected audio from our listeners

Answers to the questions

Answers to the questions 1 *click here*

Answers to the questions 2 *click here*

Answers to the questions 3 *click here*

Answers to the questions 4 *click here*

Answers to the questions 5 *click here*

Comments on the Shiur

Comments on the Shiur 1 *click here*

Comments on the Shiur 2 *click here*

Comments on the Shiur 3 *click here*

Comments on the Shiur 4 *click here*

Comments on the Shiur 5 *click here*

Comments on the Shiur 6 *click here*

Comments on the Shiur 7 *click here*

Shiur Suggestion

Shiur Suggestion 1 *click here*

Shiur Suggestion 2 *click here*

Shiur Suggestion 3 *click here*

Selected emails from our listeners

Comments on the Shiur

R' Lichtenstein,

Maybe you can explain. I've known that there are those who don't sell chametz gamur. But I never really understood it. If the sale is legit, it's legit. Does ownership, **בל ימצא** not apply to food which is only partially chametz? If that's the case, then there is no need to sell that which isn't chametz gamur. So selling תערובת but not גמור still wouldn't make sense.

And that's all apart from the complication of defining what is chametz gamur.

As far as chametz that used to be owned by C & S -

I work at a store (part of a large supermarket chain) which C & S distributes to. I remember the last year or two asking a couple of managers, seeing if I could figure out when, at what point, ownership of products transferred from C & S to the store. It could probably be done, but it is difficult - management didn't know. From the local store's perspective, the local warehouse is run by us, although billing goes through C & S. But it also isn't as simple as saying something's been billed for, since anyway there are contracts and agreements regarding responsibilities and credits and expectations - apart from distinguishing billing from payment. Etc. And that's all still different and simpler than wanting to know when any given item on the store's shelves arrived at the store, or was bought by the store from C & S.

But maybe it's more clearcut for any smaller stores that C & S distributes to.

Gut Shabbes, Kol Tuv, Shabbat Shalom, Geüla Tova

Response: The בכור שור & others have issues with the Mechirah and they say it only helps for Chametz Drabana not Deoraisi. Based on a Gemara in Shabbos that we allow הערמה on Derabanan not Deoraisi, See בכור שור at length.

The Vilna Gaon in מעשה רב was also very opposed, The Minhag amongst many is to rely on it for Chametz Derbana not דאורייתא

בכור שור הנ"ל, מחצית השקל סי' תמח ס"ק ב, שורל ומשיב תנינא סי' עז, חתם סופר או"ח סי' סב see for further elaboration.

Different Minhagin what's Chametz Gamur but it's usually not on a Chametz Deoraisa only Derabanan like a lot of תערובות which is בטל מה"ת ולא מדרבנן.

A good Shabbos

Thanks

One of the impressions that I've had is somewhat analogous to what we don't do by gittin - reluctance at using/introducing chumros in order not to be מוציא לעז on all the others. In other words, people (a.k.a. the המון עם, etc.) rely on mechiras chametz. Shouldn't I/we also make a point of doing so - otherwise we ourselves are lending credence to people not considering it a serious sale.

Although that's almost like the opposite of הלכה ואין מורין כן. Go along with selling chametz, הרשאה, שטרי מכירה, make sure amaratzim do so, etc. And individually, recommend that חמץ דאורייתא don't sell תלמידי חכמים, בעלי נפש.

And by the way, if you noticed and wondered, at the beginning of חודש הגאולה, ניסן, I started signing things off with a bracha of גאולה טובה.

So the שואל ומשיב seems to say that 1) he doesn't like mechiras chametz, 2) that it's הערמה and therefore sufficient for solving דרבנן issues but not דאורייתא, but 3) anyway, that's fine because the mechira is only needed מדרבנן, since בעלמא סגי.

I recall R' Herschel Schachter distinguishing and saying that הערמה is a problem when it's to avoid doing a mitzva, to avoid doing what the Torah wants - as opposed to when it's to avoid problems, avoid violations (such as מכירת בכור ומחיקת חמץ). And from what I remember, he's fine with selling chametz gamur - to his children's surprise - okay with it, just doesn't do so since R' Soloveichik didn't.

I wonder how many of your listeners were like myself (sell chametz gamur), hearing your statement that we don't sell chametz gamur in the abstract, or as יש נוהגים. (And it's not as if I shy away from chumros.)

שלום הרב

בשר שנתעלם מן העין אסור משום חשש עורבים ולא קשור להגוי יתחלף כמבואר ביו"ד סי' ס"ג רק מה שיש חשש שהגוי יתחלף הוא חשש אחר ואינו קרוי בשר שנתעלם מן העין ולכן המשגיחים לא ידעו מה זה.

תודה רבה

Gut voch

Regarding the latest episode, 368, of the Headlines podcast...

Regarding mechiras chametz- I have no problem with anyone or any community that wants to be super machmir and not rely on mechira, of chametz gamur or personal chametz. To each their own. Rabbi Yudel Shain is known as a super machmir person and that is fine. But he was not talking chumra but what is allowed and what is not allowed. The Shulchan aruch says mechiras chametz works even though it is haarama. I don't know where he gets this obligation of the mechira being blev gamur as an absolute condition.. At least it should be stated as a chumra, as a lechatchila, etc. I know many who don't sell chametz gamur such as bread and pasta but will sell whisky because it is expensive. This fellow with the challa from the Rebbe, clearly that is something super valuable to him and should be allowed to sell it even lechatchila except by the most machmir. it doesn't seem like a stretch to find this fellow a reasonable hetter.

Regarding kiddush or sheva brachos and a mashgiach. Maybe I am missing the metzius and need some background. I am 49 years old, grew up in a frum home, davened in frum shuls my entire life, learned in frum yeshivas... I don't think I have ever seen or heard of a mashgiach at a shul kiddush. I have no idea what he is even talking about and who thinks this is something required. The person, a frum person, in the shul in charge of the kiddush buys food from a kosher caterer/shop or has someone in the shul prepare it (often a combination of the two) and then puts the kiddush together. I don't know what this demand for a mashgiach is about. Is there anywhere that does this

regularly? Lakewood? I know of a shul that "rented" out its kitchen and hall to a caterer (someone from within the shul who had a catering business) and the caterer had to have a mashgiach (which was someone from the shul, not an official mashgiach). ANY event, including a shul kiddush, that the caterer catered had to have a mashgiach, but that is because the shul wasn't preparing it but a caterer was doing it "externally". This was an uncommon situation, not the norm. Most shuls am aware of do not have such an arrangement for its kiddushin. If I make a sheva brachos for my relatives I need to have a mashgiach?

What kind of narishkeit is this? is he talking about where I rent an event hall with a caterer and have it held there? Then, sure the caterer and hall should have a mashgiach. But if I make food or buy food from a kosher caterer and put together a sheva brachos, and even if I hire waiters to serve the food, I have to employ a mashgiach?

Am I missing something in the metzius?

Thank you

Kol Tuv

Rafi Goldmeier

I heard your recent show presenting Mashgichim incompetencies.

Kosher Institute of America currently offers online Mashgiach training and certification which covers all of the topics mentioned in your interview, including pilot lights, convection ovens, basar shenisalem, bishul, borer etc.

The courses are currently being used by 31 Hashgachos on five continents, and approximately 2,000 Mashgichim worldwide are enrolled in the training program.

Rabbi Nosson Dubin

Chabad sells chometz gamur. Using an arov kablán. Try to get rabbi Berel Levin (chief librarian of the Rebbe's library) who wrote an entire kovetz on this.

Hatzlacha

Avi Grossbaum

Hi I enjoy listening to your shows very much great topics and just so much to learn from I'm in the Hashgacha line close to 30 years working in all fields from flavor vitamins chemicals down to Cateres I agree with Rabbi M shain about quality mashgiach but unfortunately 90+% ppl don't care about level Kashrus it's a great talk in shul & mikva but it ends there. I do have much more to say.

Shiur Suggestion

In Israel the government has decided to make changes to the kosher phone system that was set up by the Rabbis (here is an article on it:

<https://www.israelnationalnews.com/news/326732>)

Is this Shmad? Here is a quote from that article, " The reforms follow intense lobbying by LGBT groups anxious to see hotlines affiliated with LGBT organizations unblocked to kosher phone line subscribers."

For some reason it is real quiet, do we have to cancel our cellphones in Israel? Is there a difference?

It would be great to open the discussion towards this, as all I've seen (in Israel) is complaining and the general badmouthing of the government but not any 'halachic' discussion if it constitutes shmad and would require giving up ones life.

Yasher Koach!

Remi Mister

Answers to the Questions

א- קושיא זו מק' החת"ס ומסיים שמצוה ליישבו, ובאמת כבר נתקשה בזה רבו בספרו פנים יפות, ומתרץ לפי שיטת תוס' שגם אצל עריות ורציחה לא נאמר דין יהרוג ואל יעבור רק שלא לעבור בידיים, אבל אינו מחוייב לעשות מעשה למנוע העבירה, אינו מחוייב ליהרג אם רוצים לזרקו להרוג מי שהוא, או אם כבר נתקשה לאשתו אינו מחוייב ליהרג כדי שלא ידבוקוהו בערוה, וכן מדייק הפנים יפות לשון הפסוק אשר יעשה אותם האדם, התורה מדגיש עשיה לומר שבנוגע לעריות דין וחי בהם אמורה שאינו מחוייב לעשות מעשה, אולם מהלך זה עולה רק עם שיטת התוס'.

בעיקר הקושיא יש להעיר שמצינו בבעל הטורים מהלך הפוך ממהלך החת"ס ורבו בקושייתם, מפרש הבעה"ט, וחי בהם וסמיך ליה לא תקרבו לגלות ערוה לומר אע"פ שצויתי וחי בהם לא תקרבו לגלות ערוה כי בגילוי עריות יהרג ואל יעבור עכ"ל.

[ויש מהלך בדרך מחשבה, אדרבה יסוד דין וחי בהם הוא חשיבות האדם, ולכן במקום רציחה וערוה אדרבה חשיבות האדם מחייב שלא יעבור העבירה ויהרג, ולכן אדרבה התורה מדגיש מצות וחי בהם אצל עריות, ובמקום העריות וחי בהם מורה שיהרג ובמקום שאר עבירות הרי מורה שיעבור העבירה ויחוס על נפשו ודו"ק].

ב- ראיתי יסוד וכעת לא עיינתי אם יסוד זה עולה נכון, כל שודאי מחוייב במצוה דרבנן, ויש ספק בקיום המצוה, לפי שספק דרבנן מורה הדין לקולא, ומצוותו באופן זה, הדין הוא שמברך, ולא אמרינן ספק ברכה להקל רק אם גם החיוב הוא ספק ודו"ק.

יל"ע אם יסוד זה מופרך משו"ת חכ"צ שנקט אצל עירוב תבשילין בהערינ"ג שהוא ספק ולכן ספק דבריהם להקל אבל אין מברכים.

ראיתי בשם הגר"א גניחבסקי נידון בזה בשיטת המ"ב, סימן רס"א בדין עירוב בבה"ל ספק בין השמשות ספק לילה אינו מברך, סימן ק"ס י"א בדין נט"י ספק אם נעשה מלאכה עם המים מ"מ מברך על נט"י, בסימן י"א במקום שאין בחוטין י"ב גודלים יש להחמיר לענין ברכה (אף בשאר מינים דרבנן), וכן נידון במס' ברכות נ"ג אצל ברכה על נר בעיר מחצה ישראל מחצה עכו"ם ובפר"ח יו"ד קי"ד סק"ו, ויש לפלפל בכל מקום ומקום, וצ"ע רב.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תפט סעיף ב

והמדקדקים אינם סופרים עד צאת הכוכבים, וכן ראוי לעשות.

משנה ברורה סימן תפט ס"ק יד

והמדקדקים. ר"ל דמן הדין היה אפשר להקל לספור משתחשך אף קודם צה"כ דבה"ש הוא ספק לילה ואזלין לקולא בספק דרבנן בספירה בזה"ז שהוא מדרבנן לרוב הפוסקים אלא דמ"מ אינו נכון להכניס עצמו לספק לכתחלה ולהכי המדקדקים ממתנים עד צה"כ שהוא בודאי לילה:

שו"ת יחיה דעת חלק א סימן כג

שאלה: צבור שסיימו תפלת ערבית בימי הספירה לאחר שקיעת החמה, האם רשאים אז לברך ולספור העומר, או צריכים להמתין עד לאחר צאת הכוכבים?

תשובה: דין זה תלוי במחלוקת הראשונים, אם ספירת העומר בזמן הזה מן התורה, או מדברי סופרים, כי לדעת רבינו זרחיה הלוי בעל המאור (בסוף פסחים), מצות ספירת העומר אינה נוהגת מן התורה אלא בזמן שהיו מקריבים מנחת העומר, אבל בזמן הזה שאין בית המקדש קיים, ואין לנו קרבן העומר, אין מצוה ספירת העומר אלא מדברי סופרים. וכן דעת הרא"ש פסחים שם. והתוספות במנחות (דף ס"ו ע"א). והארחות חיים (הלכות ספירת העומר אות ה'). וכתב הר"ן בסוף פסחים, שכן דעת רוב הפוסקים. אבל הרמב"ם (פרק ז' מהלכות תמידין ומוספין) כתב, שמצות ספירת העומר גם בזמן הזה היא מן התורה. וכן כתב רבינו אבי העזרי, ראב"ה, (סי' תקכ"ו). וכן דעת רבינו ישעיה מטראני, הובא בשיבולי הלקט (סי' רל"ד) ועוד. (וראה בספר כתאב אל רסאייל עמוד קל"ט, בתשובת הרמ"ה, שסובר שמצות ספירת העומר גם בזמן הזה היא מן התורה. ורבינו שמשון בר אברהם בתשובתו אליו (בעמוד קמ"ח) השיג עליו, וסובר שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן. וחזר הרמ"ה והשיב על דבריו שם (בעמוד קנ"א), ונסתייע גם מדברי הרמב"ם שספירת העומר בזמן הזה מן התורה ע"ש). והטור והשלחן ערוך א"ח/ (סי' תפ"ט), פסקו כדעת רוב הפוסקים שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן. והנה לדעת הרמב"ם וסיעתו אין לספור ספירת העומר אלא לאחר שיהיה לילה ודאי, דהיינו לאחר צאת הכוכבים, אבל בין שקיעת החמה לצאת הכוכבים שהוא בין השמשות, שדינו כספק יום ספק לילה, (כמבואר במסכת שבת דף לד ע"ב), אין לספור ספירת העומר, שספק דאורייתא לחומרא. אבל לדעת רוב הפוסקים ומרן השלחן ערוך שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן, רשאים לספור ספירת העומר מיד לאחר שקיעת החמה, שספק דרבנן לקולא. וכן מבואר להלכה בתוספות מנחות (דף ס"ו ע"א), ובהרא"ש והר"ן סוף פסחים. וכן כתב בעל העיטור. וכן כתב בספר תשב"ץ. וכ"כ להלכה הרב ר' דוד אבודרהם (דף ס"ה ע"ג). ומכיון שאנו תופסים עיקר כדברי השלחן ערוך, לפיכך אם אין הקהל מוכנים להמתין עד לצאת הכוכבים, וקיים חשש שחלק מן הצבור יבוא לידי שכחה ויפסידו מצות ספירת העומר, יכולים להקל לספור

בברכה בבין השמשות שהוא ספק יום ספק לילה, דהיינו מיד לאחר שקיעת החמה. וכן העיד הגאון בעל בית חדש (סי' תפ"ט), שמנהג העולם לספור בברכה בספק חשיכה וכן כתב בשו"ת מהרש"ל (סי' י"ג). וכן פסק בשו"ת שואל ונשאל ח"א (חאו"ח סימן מ').

והן אמת כי המדובר כאן בבין השמשות שהוא מיד לאחר השקיעה, לפי מה שאנו נוהגים כסברת הגאונים, והרי יש בזה ספק ספיקא להחמיר, שמא הלכה כדעת רבינו תם (בתוספות שבת ל"ה ע"א) וסיעתו שעדיין יום גמור הוא, ואין בין השמשות מתחיל רק לאחר שלשה מיל ורביע לאחר שקיעת החמה. ואם תמצא לומר שהלכה כדעת הגאונים שמיד לאחר השקיעה מתחיל זמן בין השמשות, שמא בין השמשות יום הוא. ואף על פי שאנו תופסים עיקר כדעת רוב הפוסקים שספירת העומר בזמן הזה מדרבנן, וכנ"ל, מכל מקום הרי כתב המשנה למלך (פרק ד' מהל' בכורות הלכה א'), שכל שיש ספק ספיקא להחמיר, אף בדברי סופרים הולכים להחמיר. וכ"כ בשו"ת מקור ברוך (סי' י"ד). וכן הסכים לדינא בשו"ת שמחת יהודה אליעזר (סי' ט"ו דף כ"א ע"ד), ושכן הסכים הגאון בעל כנסת הגדולה בתשובה כתיבת יד. וכן כתב הגאון רבי יצחק אייזיק חבר בספר בית יצחק (בשער הספקות סי' ל"ט). וכן העלה בשו"ת רב פעלים חלק א' (חיו"ד סי' כ"ח). אולם המעיין היטב בתשובת הרמב"ם (מהדורת פריימן, סימן ס"ז), ישר יחזו פנימו, שסובר שאף בספק ספיקא להחמיר, בדרבנן פוסקים להקל. והובאו דברי הרמב"ם להלכה בארחות חיים (הלכות שבת אות תכ"ד). ובכסף משנה (פרק ל' מהל' שבת הלכה י"ג). וכן פסק מרן השלחן ערוך באו"ח (סי' רמ"ח סעיף ב'). והנה מבואר בכרתי ופלתי (סי' ק"י), בקונט' בית הספק, שהדבר תלוי במחלוקת הראשונים, שלדעת הרמב"ם וסיעתו שספיקא דאורייתא לחומרא אינו אלא מדרבנן, שכל הספיקות מדבריהם, יש להקל בספק ספיקא להחמיר בדרבנן, דמה לי חד ספיקא מה לי תרי ספיקי, מה שאין כן לדעת הפוסקים דספק דאורייתא מן התורה לחומרא, בספק ספיקא להחמיר בדרבנן אזלינן לחומרא. וכן כתב הגאון בעל פני יהושע בחידושיו לפסחים (דף ט ע"א). והגאון בעל שמן רוקח (בקונט' הספיקות סי' ז'). והגאון מלובלין בשו"ת תורת חסד (חלק או"ח ס"ס = סוף סימן = ז). ולפי זה כיון שמבואר באחרונים שהעיקר כדעת הרמב"ם שספק דאורייתא לחומרא רק מדרבנן, כמו שכתב בשו"ת הרדב"ז חלק ד' (סי' צ"ג), וכן כתב מרן החיד"א במחזיק ברכה (סי' תקפ"ט סק"ו). והגאון בעל פני יהושע בחידושיו לפסחים (ט ע"ב), בתוספות ד"ה היינו. יש להקל בדרבנן אפילו כשיש ספק ספיקא להחמיר. וכן כתבו להקל הפרי מגדים יו"ד (בשפ"ד סי' ק"י ס"ק כ"ה). והגאון רבי עקיבא איגר בהגהותיו לאו"ח (סי' רמ"ח סעיף ב'). והגאון רבי חיים אלגאזי בספר בני חיי (או"ח סי' ר"ד). והגאון רבי שמואל מטאלון בשו"ת עבודת השם (חיו"ד סי' ח') ועוד אחרונים. לכן נראה שמיד לאחר השקיעה אפשר לספור ספירת העומר בברכה. (וכן פסק בשו"ת בשמים ראש ס"ס קכ"ב, שמותר לספור ספירת העומר בבין השמשות, הואיל וספירת העומר בזמן הזה אינה אלא מדרבנן. וכן הסביר בכוונתו מרן החיד"א בספר טוב עין ס"ס ח' ע"ש). וכן העיד בספר בני בנימין נבון (דף ק"ד ע"ב), שכן מנהג ירושלים להקל. וראה עוד בשו"ת בתי כהונה (סי' ד'). ופעולת צדיק (חלק ג' סימן ר"ו). אולם כל זה לאחר שקיעת החמה, אבל אם עדיין לא שקעה החמה אינם רשאים לספור בברכה בשום פנים. וכמו שמבואר בתשובת הרשב"א (סי' רל"ה). וכן דעת מרן השלחן ערוך. והמהרש"ל בתשובה (סי' י"ג). והאחרונים. והמדקדקים במצוות אינם סופרים ספירת העומר אלא לאחר צאת הכוכבים, כמו שכתב הרשב"א

בתשובה (סי' קנ"ד). וכן הוא בשו"ע (סי' תפ"ט סעיף ב'). וזהו כרבע שעה לאחר שקיעת החמה. וכן ראוי לנהוג.

ערוך השולחן אורח חיים סימן תפט סעיף ז

אם טעו ביום המעונן וספרו ביום ובירכו על ספירת העומר חוזרים לספור כשתחשך בברכה דספירת היום על יום דלמחר אינו כלום ולכן המדקדקים אינן סופרין עד צאת הכוכבים וכן ראוי לעשות ואם ספרו אחר השקיעה בבין השמשות יצא והרא"ש סוף פסחים כתב ז"ל ופיר"י דספק חשיכה יכול לברך וא"צ להמתין עד שיהא וודאי לילה כיון דהוי ספיקא דרבנן ועוד דעדיף טפי סמוך לחשיכה משום תמימות עכ"ל וכה"ג כתבו התוס' במנחות שם ודחו דאין נראה זה וכ"כ כל הפוסקים דלכתחלה יספור משחשיכה ואין אנו סומכין לספור בין השמשות רק בקבלת שבת משום דמצוה וחובה לקבל שבת בעוד יום.

באור הלכה סימן תפט סעיף ג

מבעוד יום - עיין מ"ב ומשמע מהם דמפלג המנחה לכו"ע אינו יכול למנות ודע דיש הרבה אחרונים [הלבוש והא"ר והח"י ומאמ"ר ונה"ש] דמפרשי מבע"י היינו מפלג המנחה ולמעלה ומאי דקאמר מונה עמהם היינו משום דאע"ג דמעיקר הדין כ"ז שאינו לילה אינו זמן ספירה וכדלעיל בסעיף הקודם מ"מ יש מקומות שנהגו להקל בזה משום שהיו רגילין להתפלל מעריב קודם חשיכה וחששו שאם לא יספרו אז בצבור וילכו כ"א לביתו ישכחו מחמת טרדא ולא יספרו ותבטל עיקר תורת ספירה וע"כ סמכו במקום הדחק איש מי שאומר דבספירה בזה"ז שהוא רק זכר למקדש לרוב הפוסקים אין להחמיר בה יותר מבק"ש ותפלה וכיון דחשבי זו להתחלת לילה וקורין שמע ומתפללין מעריב כמו כן יש לנו לחשוב ללילה לענין ספירה וקאמר דאף מי שהוא ת"ח אם לבו נוקפו שמא יטרד וישכח לספור ביחידות יכול לספור עם הצבור אך לא יברך אז עכ"פ דמעיקר הדין אין זמן ספירה אז אלא שלא מחינן במנהג אותן המקומות וכדי שלא יתבטלו לגמרי ממצוה זו וכשיגיע הזמן בלילה יברך ויספור ואינו ברכה לבטלה דספירה קמייטא לאו כלום הוא מעיקר דינא וכנ"ל:

תוספות מסכת ברכות דף ב עמוד א

מאימתי קורין וכו' - פי' רש"י ואנן היכי קרינן מבעוד יום ואין אנו ממתנינן לצאת הכוכבים כדמפרש בגמ' על כן פירש רש"י שקריאת שמע שעל המטה עיקר והוא לאחר צאת הכוכבים. והכי איתא בירושלמי אם קרא קודם לכן לא יצא ואם כן למה אנו מתפללין קריאת שמע בבית הכנסת כדי לעמוד בתפלה מתוך דברי תורה. תימא לפירושו והלא אין העולם רגילין לקרות סמוך לשכיבה אלא פרשה ראשונה (לקמן דף ס:) ואם כן שלש פרשיות היה לו לקרות. ועוד קשה דצריך לברך בקריאת שמע שתיים לפניו ושתיים לאחריה בערבית. ועוד דאותה קריאת שמע סמוך למטה אינה אלא בשביל המזיקין כדאמר בסמוך (דף ה.) ואם תלמיד חכם הוא אינו צריך. ועוד קשה דא"כ פסקינן כרבי יהושע בן לוי דאמר תפלות באמצע תקנום פי' באמצע בין שני קריאת שמע בין קריאת שמע של שחרית ובין ק"ש

של ערבית. ואנן קי"ל כר' יוחנן דאמר לקמן (דף ד:): איזהו בן העולם הבא זה הסומך גאולה של ערבית לתפלה. לכן פי' ר"ת דאדרבה קריאת שמע של בית הכנסת עיקר. ואם תאמר היאך אנו קורין כל כך מבעוד יום. ויש לומר דקיימא לן כרבי יהודה דאמר בפרק תפלת השחר (דף כו.) דזמן תפלת מנחה עד פלג המנחה דהיינו אחד עשר שעות פחות רביע ומיד כשיכלה זמן המנחה מתחיל זמן ערבית. ואם תאמר היאך אנו מתפללין תפלת מנחה סמוך לחשכה ואפילו לאחר פלג המנחה. יש לומר דקיימא לן כרבנן דאמרי זמן תפלת המנחה עד הערב ואמרינן לקמן (דף כז.) השתא דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר דעבד כמר עבד ודעבד כמר עבד.

באור הלכה סימן תפט סעיף ב

וכן ראוי לעשות - עיין במ"ב דאם סיפר בבה"ש יצא כ"כ מ"א וש"א ודבר זה מוזכר בתוספות מנחות דף ס"ו ד"ה זכר ומתי נקרא ביה"ש עיין סימן רס"א דדעת השו"ע שם דביה"ש הוא ג' ריבעי מיל קודם צה"כ והוא קרוב לרבע שעה בערך ומקודם הוי ודאי יום וע"ש בבה"ל ד"ה ושיעור בסוה"ד שם דאפילו להסוברים דביה"ש מתחיל מיד אחר שקיעה היינו לענין שבת דנקטינן לחומרא כר' יהודה אבל להקל אף במילי דרבנן צ"ע אם נוכל להקל ולומר תרתי קולי אחד דהוא בה"ש כר' יהודה וגם דספיקא דרבנן לקולא כיון דלר' יוסי הוי ודאי יום כל הזמן שמן שקיעה עד סמוך לצה"כ וכדאמרינן בגמרא שבת ל"ד כד שלים בין השמשות דר' יהודה מתחיל ביה"ש דר' יוסי וצ"ע:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תפט סעיף ג

המתפלל עם הצבור מבעוד יום מונה עמהם בלא ברכה. ואם יזכור בלילה יברך ויספור.

מגן אברהם סימן תפט ס"ק ז

המתפלל עם הצבור וכו'. ז"ל הרשב"א סי' רל"ה מי שאמר זה למנות עם הצבור מבע"י תלה בוקי סריקי ברבינו דכל שמנה מבע"י לא עשה ולא כלום ואדרבא כמעיד מה שאינו ואם מתירא שמא ישכח בספירה ויסמוך על ספירה זו כמו בק"ש של ערבית א"כ כבר יצא ידי ספירה וכשחוזר ומברך הוי ברכ' לבטל עכ"ל וכו"מ מל' האבודרהם שסיים אבל הרמב"ם כ' מנה ולא בירך יצא עבב"י מ"מ ס"ל שתקנתו קלקלתו דשמא יצא בראשונה ואסור שוב לברך וא"כ צ"ע למה כתבו הרב"י, ונ"ל דאזיל לשיטתי' שפסק בסי' ס' ס"ד דמצות צריכות כוונ' וא"כ יכוין בלבו אם אזכור בלילה אין אני מכוין לצאת בספיר' זו וכו"מ מל' רמ"א שכ' אם היה דעתו שלא לצאת.

שו"ת שבט הלוי חלק ג סימן צו אות א

רב מנהיג בעירו ששכח באחד הימים של ספה"ע לספור הספירה ע"י שלא התפלל בביהכ"נ ונשאלתי מה יעשה בשאר הימים כי הוא רגיל לספור ברבים ואיכא כבוד התורה ובזיון אם לא יספור. +ח"א העירני דהלא אפשר שהוא

יבקש ממישהו שלא יברך והוא יכוון להוציאו וה"ר מאו"ח סי' רצ"ז דמי שאינו מריח אעפ"כ יכול להוציא, ובאמת זה אינו דהתם בסי' רצ"ז הגרעק"א באמת מפקפק בזה מכח אינו מחויב בדבר שאינו יכול להוציא וע"ש מה שתי' בזה ונ"ד הו"ל כמו בן עיר שאינו יכול להוציא בן כרך ובן כרך לבן עיר כמבואר בירושלמי ובפוסקים סי' תרפ"ח וע"ש במ"ב ס"ק ח' ובשעה"צ שם, ושו"ר בפר"ח סי' תפ"ט כ' מפורש כדברינו שאינו יכול להוציא ואף על פי דאיכא חולקים על הפר"ח כ' בס' כף החיים בשם הרבה מאחרונים דהלכה כפר"ח ועיין ג"כ בס' שיח השדה שער ברכת ה' סי' ג' מש"כ בדברי הפר"ח, ודע דאין מדברי פר"ח הנ"ל סתירה לדברינו שהרי כ' שש"צ אפי' קבוע אינו יכול להוציא, דגם אני לא כתבתי רק ברב בעירו דאיכא בזה כבוד התורה וגם כבוד הצבור ע"פ מש"כ בפנים. + בעניותי במקום הדחק כזה אפשר לסמוך על דעת הראשונים בסי' תפ"ט דכל יום מצוה בפ"ע ויספור בשאר ימים בברכה וכבר ידוע דהי' גדולים שעשו מעשה גם בלי זה לספור השאר בברכה, ואף על פי שאין לעשות כן כיון דכבר נפסקה הלכה סי' תפ"ט ס"ח, מ"מ כה"ג דאיכא כבוד התורה וכבוד הצבור אפשר לסמוך בזה, ועיין כיו"ב או"ח סי' צ"ב ס"א לענין נצרך לנקביו דאע"פ דאית בי' תועבה מעיקר הדין מתירין כה"ג ע"ש במ"א ביאור הלכה ד"ה הי', ומכ"ש כאן דאיכא מחלוקת הראשונים, וכבר ידוע מש"כ הש"ך יו"ד סי' רמ"ב דבשעת הדחק בדרבנן אפשר לסמוך ע"ד יחיד.

שו"ת שבט הלוי חלק ד סימן קנז

סימן צ"ו - אודות רב מנהיג ששכח באחד הימים של ספירת העומר לספור, ומה יעשה בשאר הימים כי רגיל לספור ברבים ואיכא משום כבוד תורה - ח"א העירני דהלא אפשר שהוא יבקש ממי שהוא דלא יברך והוא יכוון להוציאו וה"ר מאו"ח סי' רצ"ז דמי שאינו מריח אעפ"כ יכול להוציא, ובאמת זה אינו דהתם בסימן רצ"ז הגרעק"א באמת מפקפק בזה מכח אינו מחויב בדבר שאינו יכול להוציא וע"ש מה שתי' בזה, ונ"ד הו"ל כמו בן עיר שאינו יכול להוציא בן כרך ובן כרך לבן עיר כמבואר בירושלמי ובפוסקים סי' תרפ"ח וע"ש במ"ב ס"ק ח' ובשעה"צ שם. ושו"ר בפר"ח סי' תפ"ט כ' מפורש כדברינו שאינו יכול להוציא ואף על פי דאיכא חולקים על הפר"ח כ' בספר כף החיים בשם הרבה מאחרונים דהלכה כפר"ח ועיין ג"כ בס' שיח השדה שער ברכת ה' סי' י"ג מש"כ בדברי הפר"ח, ודע דאין מדברי הפר"ח הנ"ל סתירה לדברינו שהרי כ' שש"צ אפי' קבוע אינו יכול להוציא דגם אני לא כתבתי רק ברב בעירו דאיכא בזה כבוד התורה וגם כבוד הצבור ע"פ מש"כ בפנים.

מגן אברהם סימן רטו ס"ק ו

כנשבע לשוא. דאמרי' דעובר משום לא תשא וגו' מ"מ אינו אלא מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא היא (תוס' סוף ר"ה והרא"ש פ"ק דקידושין) ודעת הרמב"ם שהוא דאורייתא וכ"ה בתמורה דף ד' פשטא דתלמוד' והתו' מפרשי' דמיירי בלא ברכה ולדבריהם אם מברך מספק אינו עובר על לא תשא ועסי' י"ז ס"ב.

רבי עקיבא איגר אורח חיים סימן תפט סעיף א

אם סופר בדרך עשרים חסר א' יצא שו"ת פרי הארץ להר"ם מזרחי סי' י'

Rabbi Yudel Shain

משנה ברורה סימן תמח ס"ק יב

שמחוץ לבית - כתבו האחרונים שאין קפידא בעכו"ם גופא אם הוא דר בביתו או לא [טז] אלא עיקר הקפידא שיוציא העכו"ם החמץ מבית ישראל אבל עכו"ם גופא אפילו הוא משרת לישראל ודר בביתו לית לן בה (אם לא שהוא [יז] קנוי לו לצמיתות דאז ידו כיד רבו ולא מהני שימכור לו דלא יצא הדבר מרשותו בזה) ומה שהצריכו הכא להוציא החמץ מרשותו אף על פי שמכרו כבר והוא אצלו פקדון בעלמא ובלא אחריות ובעלמא לא מצרכין בכה"ג אלא מחיצה בעלמא וכדלעיל סימן ת"מ כתב בח"י דגם בכאן הדין כן ולא הצריכו הכא להוציא מרשותו אלא כדי שיקנה העכו"ם החמץ במשיכה ואה"נ אם כבר הוציא העכו"ם החמץ וקנהו במשיכה לביתו או לסימטא כדין מותר לו אח"כ להכניס החמץ לביתו של ישראל ודי במחיצה עשרה בלבד. אבל כמה אחרונים [יח] כתבו דהכא מגרע גרע כיון דעיקר החמץ יודע העכו"ם שהוא של ישראל ולא יגע בו אף על פי שקנהו מחזי כחמצו של ישראל אם היה בביתו וגם איכא למיחש שמא יבא לאכלו [יט] דכיון דדידיה הוי מעיקרא לא בדיל מינה ולסברא זו אפילו אם יחד לו בביתו זוית בפ"ע [כ] או שעשה מחיצה עשרה נמי לא מהני [אלא דכ"ז אינו אלא לכתחלה [כא] אבל בדיעבד פשוט דאין לאסור כלל ואפילו לא יחד לו נמי מקום כל שהיה המכירה כדין] וכתבו האחרונים [כב] דאם יש לו חמץ הרבה וא"א לו להוציאו מביתו ימכור לו גם החדר והוי כמו שמכר לו חוץ לביתו וקנין החדר הוא בכסף עם שטר [ואם ירא לתת לו שטר שמא יעלה בדעתו להחזיק בחמץ ואיכא הפסד מרובה [כג] יש לו להתנות עמו שיקנה בכסף בלבד בלי שטר ותנאי מהני בזה לכמה פוסקים ויש לסמוך להקל בכגון זה] וצריך למסור לו [כד] המפתח מחדר שמונח בו החמץ כדי שיוכל לכנוס בשעה שירצה וליטול את חמצו שנמכר או ניתן לו [כה] או שעכ"פ יאמר לו הישראל בכל עת שתמצא תוכל ליקח המפתח מחדרך וליכנס בו ליטול את חמצך ואיסור גמור הוא [כז] להניח שום חותם או מסגר על החדר או על החמץ כדי שלא יוכל הנכרי ליטול את החמץ דמוכח מזה דכל המכירה לא היה רק הערמה בעלמא ואם עשה כן מתחלה בשעה שמכר אפילו בדיעבד [כז] אסור החמץ דלא סמכה דעתיה דעכו"ם ומכ"מ אם בתחלה מכר כדין ואח"כ נתן מסגר על החדר או חותם על החמץ [כח] אף שאסור לעשות כן מ"מ אין החמץ נאסר בשביל מה שעשה שלא כהוגן אחר המכירה ועיין בה"ל מה שכתבנו בשם פמ"ג וח"א חלוקי דינים בזה:

משנה ברורה סימן תמח ס"ק לג

(לג) שמאכיל אותה וכו' - ואם א"א לו באופן אחר [פ] המנהג במדינתנו למכור הבהמה לנכרי כדין ע"פ הקנינים המבוארים ביו"ד סימן ש"כ והבהמה תהיה אצל הנכרי בפסח או יקנה לו הבהמה עם הרפת והנכרי יאכילנה ולא יהיה לו שום עסק עמהם בפסח [פא] ובלבד שלא יאמר לו שיאכילנה חמץ וכ"ז ביש לו לנכרי מזונות משלו אבל אם אין לו מזונות והישראל מוכר לו ביחד עם בהמתו גם מזונותיה שהם חמץ [פב] יש מחמירין בזה דמחזי כהערמה ושכל עיקר המכירה לא היה אלא כדי שיזין אותה העכו"ם בחמץ וכתבו שיעשה באופן זה שימכור המזונות לנכרי אחר ומותר לסרסר לנכרי הקונה בהמותיו [פג] שיוכל לקנות מאל"ץ אצל נכרי פלוני. והמנהג במדינתנו שאפילו אם

אין מאכילה חמץ גמור ורק שרוצה ליתן לבהמתו תבואה בפסח [פד] שמוכרה ג"כ לנכרי עם הרפת והנכרי מאכילה דאם לא ימכרנה יצטרך ליתן לה מעט מעט ובמקום נגוב ויעמוד עליה בשעה שאוכלת לבער המותר כדי שלא תחמיץ מהריר שלה וכמבואר בסימן תס"ו ס"ב. ולענין חלב של בהמה שאוכלת חמץ אפילו היא של נכרי [פה] נחלקו אחרונים בזה ודעת הפמ"ג להתיר החלב שחלבו אחר מעל"ע שאכלה חמץ [פז] ויש מקילין אפילו בו ביום אם אוכלת שחרית וערבית מדברים המותרים:

שער הציון סימן תמח ס"ק פ

(פ) נשמת אדם וחתם סופר סימן קי"ג, ועיין בשערי תשובה שהחזיק בדעת התבואת שור, ועיין בשדי חמד שהביא הרבה פוסקים שמקילין בזה, ועל כל פנים במקום שמקילין בודאי אין למחות בידם: